

KARYS

Eina syki į savaitę.

Kaina: 3 mėn. 10 auks.,
6 mėn. 20 auks., 12 mėn.
35 auks. Atskiri numeriai
80 skaitikų.

Adresas: Krašto Apsaugos
Ministerija. «Kario»
Redakcija.

Nr. 14 (98)

Kaunas, 1921 m. balandžio mėn. 7 diena.

III metai.

Jau išspausdintas MŪSŲ ŽINYNAS

Karo, mokslo ir literatūros žurnalas, leidžiamas kas 3-čią mėnesį.

1 Nr.

TURINYS: Pradžios žodis — Redakcija, Gyvybė ir mirtis — Sofija Čiurlionienė (Kymantaitė), 1863—1864 m. sukilimas Lietuvoje — Augustinas Janulaitis, Baimė ir kova su ja — J. Vabalas-Gudaitis, Evoliucijos ir karo dalykų progresas — vertė kap. Kaunas, Atskiras lietuvių batalionas — Vyr. leit. Jonas Pupkys, Bermontininkai Lietuvoje — kap. Vyt. Steponaitis, Ėjimas šaudymo link — vertė Vyr. leit. J. Urbšys, Kautynės — generolas-leit. Galvydis-Bykauskas, Lietuvos kariuomenės tikimų organizacijos klausimu — S., Napoleonas Lietuvoje 1812 m. — vertė K. Kepalas, Kinematografas ir mūsų kariuomenės švietimas — Sofija Čiurlionienė (Kymantaitė), Bibliografija — Vyr. leit. J. Urbšys, kap. Laurinaitis, Bendros paskaitos apie dabartinę karo literatūros padėtį Rusuose ir Vokiečiuose — M. K. e., Karo literatūra.

Kariai ir Piliečiai! Jums rūpi Lietuvos gynimo idėja, mokslas, literatūra. Todel nesivėlinkit įsigyti „MŪSŲ ŽINYNĄ“, nes greit jo pristigs.

Atskiro Nr. kaina 25 auks.
Kariams, perkant Gen. Št. Lit. Sk., 20 auks.

Bendras lavinimas:

Auklėjimas — S. Čiurlionienė;
Sportas — k. vald. Dinelka;
Karių klubai — kapit. Brazulevičius;
Teatras kariuomenėj — kapit. Brazulevičius;
Kinematografas;
Lekcijos, paskaitos, knygynai — kapit. Urbšys;
Kar. dalių laikraščiai — kapit. Laurinaitis.

Lekcijos:

1. Lietuvos valstybės įkūrimas — P. Klimas;
2. Lietuvių kultūra — kun. J. Tumas;
3. Valstybės ir jų rūšys — P. Leonas;
4. Armija — gen. štabo pulk. Kleščinskas;
5. Ką duoda žmogui jo tautos nepriklausomybė — Vabalas Gudaitis;
6. Patriotizmas — S. Čiurlionienė;
7. Skandinavų kaimo universitai ir jų pritaikymas mūsų kariuomenei šviesti — V. Biržiška.

Suvažiavimas įvyks balandžio 12 d. Karių Klube, Kaune.

Atvykstantieji 3-ji Armijos Švietėjų suvažiavimui atstovai, neturinti nakvynės, jos reikalų gali kreiptis į Švietimo Dalį, Laisvės Alėja 10 Nr.

Švietimo Dalis.

SKELBIMAS.

Ketvirtadienį, balandžio 7 dieną 18 val. Generalio Štabo salėje kviečiamas Karo mokslo kūrėjų draugijos posėdis, kuriame majoras Čaplikas skaitys temoje „Pirmi Lietuvos kariuomenės kūrimo žingsniai“.

Turinys: Atsiminimai apie pirmas Lietuvos kariuomenės kūrimo dienas.

Kautynės Alytaus apylinkėse 1919 metų vasario 12—13 d.

[susirinkimą laisvai įeina visi kariai ir draugijos narių rekomenduojami ir tam tikrą leidimą gavę ne kariai.

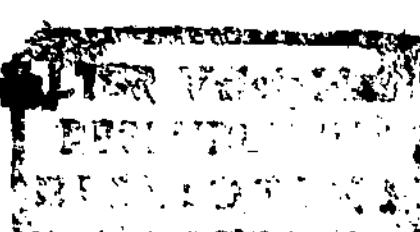
3-jo armijos švietėjų suvažiavimo tvarkos projektas.

Literatūros Sk. pranešimai { mokyklos, bendras lavinimas, lėšos, — kap. Steponaitis.

Kariuomenės dalių pranešimai (raštu).

Kareivių mokyklos:

Mokyklų kursas (programos, laiškai);
Mokytojų personalas — kapit. Laurinaitis.

Ruoškimas.

Keletos mėnesių bergždžias Tautų Sąjungos ruošimasis įvykdyti Vilniuje ir kitose lenkų užgrobtose Lietuvos dalyse plebiscitą, kad galutinai nulemti tų kraštų laimę, rengimasis sąryšyje su tuo plebiscitu siųsti į Vilniaus sritį tarptautinės kariuomenės, laisvųjų Šveicarų atsisakymas praleisti tos kariuomenės dalį per savo teritoriją, tęsiamoji Želigovskio komedija, Latvijos ir Estų pripažinimas de jure, o Lietuvos pripažinimo atidėjimas, kol nebus išrištas lietuvių lenkų ginčas, t. y. Vilniaus klausimas, pagalios, Tautų Sąjungos atsisakymas padaryti Vilniuje plebiscitą ir pasiūlymas vesti tiesiogines, tarpininkaujant Tautų Sąjungai, derybas tarp lietuvių ir lenkų Briukselyje,—visa tai jaudino ir jaudina kiekvieną tikrą Lietuvos pilietį.

Kiekvienas mūsų dar atmeną Suvalkų derybas, kur lenkai neva taikos trokšdami ir pasirašydami Vilniaus neimsią, kita ranka iškrėtė Želigovskio „šposą“. Pastarojo karo baisenybės dar gyvos kiekvieno Lietuvos piliečio širdyje. Jas liudija dar neišdžiuvę lietuvių motinų, seserų, brolių ašaros, jos matomos išvargusiųose, išniekintuose Lietuvos užimtų kraštų piliečių veiduose. Jas vaizduoja netekę sveikatos, į žmogų nepanašūs, mūsų belaisviai, grįžę iš lenkų. Tai „brolių“ lenkų darbas, tai taikus, dar Suvalkų derybose pradėtas, lietuvių lenkų ginčo išrišimas. Ir pastaruoju laiku nematyti, kad tas klausimas kiek paaiškėtų, priešingai, jis dar labiau susipainiojo. Želigovskio komedija tęsiama. Užgrobtose žemėse mūsų piliečiai velka baisiausią lenkų jungą ir kenčia didžiausius lenkų persekiojimus bei išniekinimus. Jų skundai ir prašymai, karčiomis ašaromis suvilgyti, šimtais mūsų valdžią pasiekia, mūsų pagalbos prašo, šaukia savo brolius vaduoti juos iš to „pragaro“. Tautų Sąjunga, nesugebėdama teisybės bei dviejų tautų broliškumo pagrindais išrišti Vilniaus klausimą, pagalios nuo plebiscito vikdymo atsisakė ir pasiūlė tiesiogines tarp lietuvių ir lenkų derybas Briukselyje. Pastaroji žinia svarbiame mums

klausime, nuo kurio priklausys mūsų ateitis, verčia mus rimtai susirūpinti, tuo labiau, kad jau ne vienos su lenkais vestos derybos niekais baigės.

Kyla klausimas: kurią mums užimti poziciją, ar ramiai laukti, pasitikėti taikiam, tarpininkaujant Tautų Sąjungai, klausimo išrišimui, ar priešingai, žinant jau nekartą išmėgintas lenkų gudrybes, rengtis savomis krūtinėmis išvalyti pagrobtąsias žemes su mūsų sostine Vilniūmi. Kad atsakyti į šį klausimą, reikia tik prisiminti, kas tai yra Lietuvai Vilnius ir ko mes galime tikėtis iš lenkų, išrišus Vilniaus klausimą, kad ir mūsų naudai. Pirmiausia, Vilnius tai Lietuvos širdis, jos senovės sostinė, įsteigtoji garsaus kunigalkščio Gedimino. Tai liudija senoji Vilniaus pilis—Gedimino kalnas ir tų dievų aukuro likučiai po Vilniaus Katedra, kuriuos mūsų bočiai gerbė, kurlūpiai jie gynė savąjį kraštą.

Vilnius—tai Lietuvos kultūros, pramonės, prekybos centras, jos mokslo židinys, jos šventenybė... Be jo Lietuvai sunku gyventi, kaip sunku paukščiui be sparnų. Su Vilniūmi Lietuva surišta tampriais padavimų, senovės, dabarties ir, svarbiausia, jos ateities ryšiais. Vilnius Lietuvai—tai jos gyvybė. Atimsi Vilnių ir Lietuva apmirs. Kaip tas geležinis Gedimino sapno vilkas, mes garsiai jau nebekelintą kartą turime pareikšti pasauliui, kad esame gyvi, kad mūsų kūnai dar jauni ir nori gyventi laisvai, nevaržomai gyventi, plėsti užslėptas jėgas, bujoti ramiuose kultūros darbuose, o taip gyventi mes galime tik su Vilniūmi. Kol gyviesime, tol gyvas bus mūmose ir Vilnius. Jokia lenkų koja nemindžios švenčiausios mums Vilniaus žemelės, joks lenkų godusis erelis nenutūps ant Gedimino pilies, o kad ir nutūps, neilgai jis tenai tupės... Lietuvos kariuonės ranka nesudrebės.

Joks jausmas nesudrums tikro Lietuvos piliečio širdies, jokia abejonė nekils, kad Vilnius turi priklausyti Lenkijai vien tik dėl josios tuščios garbės, dėl keleto ponų dvarelių. Be Vilniaus Lenkija gyvuos geriau, nei kad su juo. O sielotis apie savus dvarelius

~ Kazys Puida.

RAUDONAS GAIDYS.

I.

— Stovėk, drignel.. kai drošiu per šnerves, tuoj nustingsi! — rūščiu, piktu balsu sušuko Klimka jaunai kumelaitei, kurią įstumęs buvo į jienas ir movė brizgila.

Sarčiukė žaidė su juo, kaip paprastai ganykloje ir grabė lūpomis tai už rankovės, tai už šliko, nesiduodama pasižaboti.

— Rangykis, runge, greičiau! — šaukė šeiminkas, Matas, tarpduryje stovėdamas ir pypkę čiulpdamas. — Per tave dar bažnyčion nusivėlinsime...

— Pabučiuok... — garsiai atšovė Klimka.

— Aš tave taip pabučiuosiu, kad visą mėnesį laižysies, — šnypštė pykdamas Matas.

— Pamėgink! — žvilgančiomis akimis, užriesta galva gundė jį Klimka.

— Neprašyk Dievol.. o tai pagriebsiu šakiakotj...

— Kiekvienas pagalys dviem galais...

— Ar tu man čia tauzysi, snargliau! — suriko griausmingu balsu Matas ir, žvalgydamasis pašaliais, ėjo į jį.

Tuo pačiu metu prasivėrė durys ir Matienė pašaukė vyrą. Nenoromis grįžo. O pavyksmu išgirdo aistrų Klimkos priesogą:

— Drasuolis! trims žingsniams nuo slankščiol..

Pažabojo kumelaite, privažiavo prie durų, vadžias užmetė ant statinių ir, atsisėdęs ant nuošaliai gulincio akmens, suko bankrutką.

Jau atsisėdęs vežiman, Matas piktu balsu paliepė jam:

— Juodį tik pagirdyk, žiūrėk...

Klimka žvilgtelėjo į jį karščiuojančiomis akimis ir atrėmė:

— Galėjai nesirūpinti...

Sėdėjo sau vienas tuščiam kieme, rūkė savo bankrutką ir sutingusiomis akimis dairėsi aplinkui.

Prie daržinės gulėjo kaugė šiųmečio šieno, kurio nesuskubo subatvakarį sukimšti daržinėn. Klimka išsirinko vietą, išsitiesė, pasiraižė ir netrukus užsnūdo.

Vos pusvalandis koksai praėjo, staiga pasijuto bežadinas. Pravėrė sutingusias blakstienas ir tuoj užsimerkė, nes pakilusios saulės kaitrus spinduliai kaip tik į akis žiūrėjo.

— Jonuk... Jonuk...—žadino jį moteriškas balsas.

Klimka atsisėdo, pasiraižė ir nepermandagiai paklausė:

— Kokių plynių...

Magdžiukė, vienturtė šeiminko duktė, sumišo. Tyčiomis pasisakė tėvams eisianti kiton bažnyčion, kad tik su savim nesivežtų, kad tik pasilikti namie, tėvams nepastebėjus.

— Aš maniau...

— Ko gi bažnyčion nejai? — paklausė Klimka.

— Buvau išėjus. — lyg teisinis, lyg skundė Mag-

lenkams nera ko, nes anksčiau ar vėliau vistiek jie bus išdalyti tiems, kam priklauso. Vilnius Lenkijai bus tuo kaulu, kuriuo ji pasprings, jei, nenorės taikiai klausimo rišti, jei, nukrypus deryboms mūsų pusėn, vėl mėgins lapės politiką lošti, vėl Zelgovskų perėti. To mes galime laukti. Užtat tinkamai reikia ir pasiruošti. Daug jau mūsų brolių kraujo godusis lenkas pralėjo, apšlakstė juo, tas brangias mums vietas. Tuo jos mums dar brangesnės pasidarė. Daug ašarų pralėjo, mūsų brolius nelaisvėje badu, ligomis išmarino, elgetomis išleido. Tuo daugiau mums įžiebė jis pasiryžimo laimėti teisiają kovą. Ne mes kariavom, bet mums karą primetė. Mes tik gynėm savąjį kraštą, dabojom savąjį sprandą, kad vėl neužnertų ant jo keletos amžių kilpos, kad nejkinkytų į baudžiavos jungą, kad vėl neužmigdytų, nepalikytų vergais. Ne, to nebus! Lietuviai niekadoms vergai nebuvo, jie tik miegojo tu pat „brolių“ lenkų įmigdyti. Jie, niekadoms jungo ne kentė ir nepakęs. Kaip jų garbingi bočiai šimtais metų nuolatos puolami, savo tankiųjų girių, klampijų balų, raistų prieglobstyje, gynės nuo geležimis apkaustytų, kryžiaus ženklų prisidengusių kryžėlių ir traškė savaisiais kirviais jų šarvus, gynė savąją tėviškėlę, savo namus, savo dievus, visą, kas jiems buvo brangu, nuo tų plėšriųjų grobuonių, taip ir mes, tų garbingų bočių vaikai, niekadoms nepasiduosime, niekadoms neleisime savosios žemelės trempti, niekadoms ant Gedimino kalno netupės baltasis erelis, visad mums bus brangi ta garbingoji Gedimino pilis, iš kurios šimtus metų mūsų bočiai kariavo, bet vergais nebuvo. Nebūsime ir mes! Nors daug jau vargom primestame mums mūsų „brolių“ kare, daug mūsų galvėlių paguldė už laisvę, už Vilnių, daug nelaisvėje iškentėjo, bet mūsų vargai tai niekis prieš tuosius vargus, kuriuos nešė mūsų bočiai dėl tosios pačios laisvės, dėl savosios žemės. Beginkliai sulyginant su puolusiais juos priešais, nuolatos puolami, mūsų bočiai priešus stebino: be tiltų didelės upes pereidavo, be kelių klampynes, raistus peršokdavo, be kirvių, piuklių tankias girias skersuodavo. Nuskrūtas kas Lietuvį, užpuls jo kraštą, šveičia jis sa-

vo karda, balnuoja žrągą ir joja karužėn. Joja niekieno nevaromas, tik baisių juodų dūmų stulpų, pakilusią už girių, kviečiamas*). Nebuvo tuomet slapukų, nebuvo ir milicijos, kuri tuos slapukus gaudytų, prievarta piliečių pareigas nurodinėtų. Senovės Lietuviai jo pareigų nereikė priminti. Mylėdamas be galo savąjį kraštą, savąją laisvę, jis niekadoms nesigallėjo dėl tojo krašto dėl laisvės savosios gyvasties. Begindamas Lietuvą, jis didesnę plačiosios Rusijos pusę išjodinėjo, ir Maskvos sienos jo karda regėjo ir Juodųjų jūrų bangos jam kojas bučiavo, ir laukiniai totoriai dovanas nešė. Ir tokiu karo gyvenimu senovės lietuviai gyveno kuone visą savo amžių. Namų darbus atlikdavo moterys, vaikai, seniai. Daug vargo matė tuomet jaunieji kareivėliai kariaudami visą savo amželi, bet nė vieno jų nebuvo išdaviko, nė vieno ranka nedrebėjo gindama savąją šalį, nė vienas jų nesiskundė sunkia savo dalele, nes mergelės būtų išjuokę, baikščiu išvadinę. Tai ar galim mes dejuoti? Ar ne tas mūsų gyslose bočių mūsų garbingų kraujas teka? Ar senovės lietuvio dvasia, drąsa, karšta tėvynės, laisvės meilė numirė? Ne, tie privalumai dar gyvi mummyse, keletu amžių miegas dar neišrovė jų iš mūsų širdžių, jie paliko mūsų dainose, garsios senovės padavimuose bei pasakose ir giliai mūsų bočių įžiebtį ir mūsų širdyse.

Vargom daug, bet lietuviai kantrūs,—iškęs ir daug daugiau. Galaskim kardus, šveiskim šautuvus, stiprinkim dvasią, o savo teismoje kovoje visuomet laimėsime. Kol laikas, šaukim visus jaunus Lietuvos bernelius į kovą, į aštrią kovą su grobuoniu lenku dėl savo žemės, laisvės ir Vilniaus. O tą kovą, jei mums ją pries, nenorės taikiai klausimo rišti, mes laimėsime, nes mūsų pusėje teisybė ir mes jau ne vieni. Kiti jau pamatė lenkų melus ir tapo mūsų draugai. Ir visas pasaulis tai pamatys, o tie, kurie teisybę mindžioja, nors

*) Užpuolus Lietuvą priešais, lietuviai, kad pranešti tai saviesiems toliau gyvenantiems broliams, sukurdavo didžiausias laužus, kurių dumal ir buvo kviesliai į kovą tėvynelį ginti.

džiukė, — bet sugrįžau... norėjau su tavim pabūti, — galų gale prisipažino.

Tasai Magdžiukės prisipažinimas klek sušvelnino Klimkos ūpą ir jau malonesniu balsu atsiliepė:

— O kai seniai sužinos?

— Tai kas! pasibars ir tiek.

— O! nei Gausi perenos... Su seniu šiandien vėl susirėmėm... Mušti buvo šokės, tik ką šeiminkė ji sudraudė...

— Ir ko judu amžinai baratės?

Klimka tylėjo. Akys žvaliai klaidžiojo, lyg ko ieškodamos. Staiga atsigrežė į Magdžiukę ir tarė:

— Tu pasakyk savo seniui, kad jis manęs nejudintų, nes blogai gali būti.

— Kaip gi aš jam tai pasakysiu?

— Taip tiesiog ir pasakyk:—Klimka prašo jo nejudinti, nes blogai gali būti.

— Nesakysiu aš jam nieko. Jis ir taip nuolatos sakioja paskui mane, kad tik aš kur su tavim nesušiečiau.

— O ką, bijo, kad jam kas vienturtės nenulaužytų.

— Nežinau...

Peršilta buvo atkaičioje sėdėti. Magdžiukė pavadinė Joną sėdant, o pati nubėgo seklyčion jau išanksto parengtų vaišių Jonui atnešti.

Čia buvo ir saldžios degtinės bonkutė, ir sviestas, ir dešra, ir sūris, ir nuvirinti kiaušiniai ir kiti smaguriai.

Jonas, švelnaus vasaros vėjo atgaroje sėdėda-

mas, žiūrėjo į Magdžiukę, bei jos triūsą ir išlengvo šypsojo.

— Ko jau tu mane taip paikini... — juokavo jis.

Rusvos Magdžiukės akys sviedė keletą giedrių spindulių į Joną, karmininės lūpos nusijuokė pačios į save, veidas apsiliejo apykaisčiu. Kaž kas gundė ją viską jam vienu akymoju pasakyti, išdėstyti, bet susitūrėjo.

— Kad tu man geras, tai kodėl man tavęs nepamylėti.

— Geras geras, kad tas gerumas blogai nepasibaigtų. Aš ne alata ir ne pasileidėlis, bet su manim trumpai:—tu geruoju—aš geruoju; tu žaba man į akis—aš šake... Tu man gerą žodį—ir aš tau, bet jei manai su manim piktuoju—tai toll nenujosi... Kai tavo tėvas manęs samdyti atvažiavo, — pasakojo Klimka stikliuką išgėres ir klausinį belupdamas, aš jam tuo kartu pasakiau: manęs dėdė nemuši, kaip kad kitus mušdava!... O ko jis mane nusisamdė? — grįžo Klimka prie visų svarbiausiojo savo reikalo. — Aš jam nesisūliau...

— Ką tu čia niekus, — ramino jį Magdžiukė, — užkask geriau... Matysi, kai viskas gerai bus...

— Na jau, vieni velniai iš to gerumo naudą turės, — nenusileido Klimka.

— Nebūk toks akyžada, — patarė ji, — tai ir tėvas nuils.

Klimka pakėlė akis į ją, pasižiūrėjo ir pamanė: — Akyžada!.. Ar gal man nusileisti tavo tėvui, kad jis manim jodintų, kai kad kitais jodinėja?.. Iš-

dar neseniai patys, rusų jungą nešdami, tos teisybės šaukės, tie susilauks tinkamo savo darbams užmokėnio. Prisimins, ką tai reiškia skriausti silpnesnes nors gal sveikesnes už save tautas.

Drauge kareivil Niekados nepamiršk, kad trumpo laiko nors ir didžiausias, sunkiai išvargtas vargas, ateityje atneša didžiausios naudos. Didelę dalį to vargo mes jau išvargom, belieka dar mažesnė dalis. Jei mes to vargo dabar neišvargsim, tai vėl gal šimtus metų, pakliuvus svetimon verguven, reikės mūsų tautai laukti tokių laikų, kaip šie laikai. Visa dabar turime, tik Vilniaus reikia. Jei mes dabar jo neatgausime, tai mūsų vaikai, svetimų jungą bevilkdami, bevaltodami, svetimo bato prispausti, savo prakaitu bei puslėtomis rankomis svetimiems grobuoniams turtus bekradami,—keiks mus. Nepamirškime rusų jungo, nepamirškime, kad iš to vargo, kurį nešė mūsų krašto jaunuoliai paimti rusų kariuomenėn. Kaip buvo bloga tokiam bemokslui jaunuoliui, išguitam toli nuo tėvynės, į kokį Sibirą, į tarpą svetimųjų, neprielankių jam žmonių, nemokančiam rusų kalbos... O tos kalbos kaip mokė, tai žino kiekvienas buvęs rusų kariuomenėje. Nepamirškime ir visos rusams valdant Lietuvos vargų, kuomet rusai už sunkiai uždirbtus lietuvių skatikus, o tokių skatikų nemaža surinkdavo, nes dabar iš tų pačių skatikų, niekur neskolydami, sunkų karą keisdami ir pasaulio karo pasekmes nešdami mes lengvai išlaikom savąją valstybę, vietoj kelti mūsų krašto gerovę, statydavo kur nors Sibire gelžkelį, ar savo rusinimo tikslais cerkves bei prie jų mokyklas ir t.t. Atėmė mums spaudą, šviesesnius žmones Sibiran išgrūdo, Lietuvą žandarais apstatė, korikams pavedė valdyti... Žmonės valtojo ir kartais, pritrūkę kantrybės, suklidavo. (Drauge kareivil Tik pagalvok, beginkliai prieš milžiną kilo, o mes ginklų begales turėdami, nejaugi leisime Gedimino pilį tremti!), bet šiaurės meška (Rusija) dar labiau užguldavo, dar labiau prispausdavo, dar labiau persekiudavo. Šiandien kiti laikai. Lietuva laisva, nepriklausoma valstybė, turi savąją valdžią, savąjį šeimininką - tvarkytoją Steigiamąjį

Selma, pačių mūsų išrinktą. Turime visą reikalingiausią mūsų jaunai valstybei, bet svarbiausią, jos širdį, jos sostinę vis dar laiko pagrobę lenkai. Jei iš derybų išeitų niekas, tada, drauguži, kareivi, ginklu mes jį palmsim! Tik būkim pasiruošę, tik neduokime išrauti iš mūsų širdžių to brangaus mums ir visai Lietuvai žodžio „Vilnius“. Tik turėdami Vilnių, galėsime dirbti ramų kiekvienam priprastą darbą, kiekvienas mūsų galės grįžti į savo namus, šalį nusto slėgus karo sunkioji našta, rekvizicijos nebebus reikalingos ir visas valstybės pajamas galėsime suvartoti ne karui, kaip dabar kad yra, bet šalies gerovei kelti. Tik tuomet pamatysime, kaip gera gyventi nieko nepriklausant, suvartojant pačių uždirbtus skatikus savo kraštui, saviems žmonėms, tik tuomet atsilsėsime, gerų Lietuvos piliečių pareigas atlikę!

J. S.

Pavasario belaukiant.

„Aplinkinės valdžios nori mūsų pražūtis, reiškiantieji mums savo palankumą, draugingumą, daro tai tuo tikslu, kad nustelbus mūsų budrumą, tat vienintėlė galinga mūsų politika—būtie stipresniem už kitus. Štai taisyklė, kuri turi būti visiems žinoma.

Pavojus kuris metasi visiems į akis gali būti menkesnis negu kiti, tarp kurių pirmą vietą užima blogas organizavimas ginkluotų pajėgų skirtų tėvynei ginti“.

Taip kalbėjo Prancūzijos seime rugpiūčio 1 d. 1792 m. Karno žinovas karo dalykų, didelis autoriteto žmogus, kuriam kuomet monarkinė Europa paskelbė naujai Prancūzijai karą, teko organizuoti ginkluotos Prancūzijos pajėgos.

Nors mūsų padėtis dabartiniu metu ir ne tokia pat, nors jir ne visos kaimyninės valdžios nori mūsų pražūtis, (turime ir draugų: Latvių, Estų, Suomų ir kitų) nors mums formaliai niekas karo nėra paskelbęs, bet mums tenka kovoti, kovoti diplomatiškai, nes yra valdžių, kurios nori mus praryti ir jeigu

grauši Niekas man ponu nebuvo ir nebus... Nepatinku—šiandien galiu atstoti, nesivaržau ir nesiprašau, kad mane laikytų... Nenor apkantoje gyventi—neriekiu, o aš savęs neleisiu mušti... Tegu jis žino—Klimkos jis pirštu nepalies, o jei kaip—tai susimilk Viešpatiel..

— Ką gi tu jam padarysi? — lig baurio ambicijos pagauta, užklausė Magdžiukė. Jos supratimu žmonės ne į du luomu skyrės: į bajorus ir klapus, bet į nesuskaitomą luomų daugybę. Apie kitus luomus ji niekad negalvojo ir jie jai nerūpėjo, jei bent bažnyčioje nusistebėdavo dvarponaičių parėdais. Patsai gyvenimas nuolatos, diena iš dienos, rodydavo jai kitą žemesniojo sluogsnio exqente sutvarkymą: ūkininkus ir samdininkus—baltojo ir juodojo kaulo klapus.

Likimo nutarimu ji buvo iš „baltųjų“—Klimka—iš „juodųjų“. Tačiau patsai gyvenimas nedarė to skirtumo, tiktai ilgametė savininko ūkininko tradicija, savo kevale užsivėrus, medžiaginiai geriau aprūpinta ir svetimu triūsu savo gerovę kurdama, atsiskyrė nuo beturčių ir sukūrė savotišką klapiškąją aristokratiją, kuri ilgainių bajorijos prietarais užsikrėtė. Niekas tos tradicijos nesėjo, niekas ją palaikyti nesirūpino, ji pati iš savęs sėmė savo gaivos bei ištvermės jėgų ir instinktyviai veike į gyvenimą. Visų gi svarbiausias jos gaivos pamatas buvo medžiaginis išteklius, kitų rankomis sukrautas.

Ir Magdžiukės smagenyse ir krauje tvaksėjo toji bauraitės tradicija, tiktai nesuvoktinai išskirtiniuose gyvenimo stadijimuose reikėdamos. Prietikyje su Klimka

ji nejučiomis prāsitarė ir matė, kai Klimka akis į ją pastatė ir stebėjos. Norėdama įspūdžio nemalonumą išlyginti, pratarė:

— Susipešitel.. na, tėvas stipresnis ir sumušė tave. — Ir moteriškosios jėgos pasigaudama, graudeno: — Magdžiukei reikės apkūtusiai slinkinėti...

Klimka tylėjo, lyg jos išvadas svarstydamas.

— Geriau ir daugiau aplanka laimėsi, negu ardu, — įtikrinėjo ji.

Klimka palingavo galva ir tylėjo.

— Juk mudviem geriau arti vienas antro gyventi, — šnabzdėjo Magdžiukė jį glamonėdama.

Klimka garsiau nusišypsojo ir tarė:

— Bene iš to kas išeis?

— Iš ko? — paklausė nesupratus Magdžiukė.

— Ugi iš mudviejų apkantos.

Mergaitės akys užsiklojo pusiau blakstienomis, pusiau skaidriomis ašaromis. Nusiskynė ilgą rūkštynę kotą ir lamdė jį rankomis, lyg susiramino leškodama.

— Aš tau senai norėjau pasakyti, — tęsė Klimka, — kad iš to njeo nebus. Tėvas dienų dienomis urzgla ant manęs, kaip ant kokio šuns, varinėja be pallovos, yt kokį kuiną.. Kad tik kiek, tuoj šoktų mušti, bet privengta manęs, žino, kad nenusileisiu. — Po valandėlės pridūrė: — Tu vienturtė, šimtąmargė mergina, o aš—pusbernis, plikas, nel namų—nei giminių.. Kad tu man ir tinki ir gera esi, už tai turiu tau atvirai pasakyti:—mesk tu tuos niekus

tas jiems nepasiseks ramiau, diplomatijos keliu, jie žimsis ginklo, kad kumščio jėga mus pavergus, išplešus mūsų nepriklausomybę; yra taip pat valdžių kurios norėdamos nustelbti mūsų budrumą, kad puolus iš pasaulio lengviau galima būtų mus praryti, reiškia mums savo palaukumą, tikina, kad jie mums linki visa geriausio, kad iš jų pusės nei mums nei visai Europai jokio pavojaus negresia.

Kad taip yra berods nieks negins, nes šio meto politiniai įvykiai ir galimos politinės kombinacijos mums tai aiškių aiškiausiai rodo. Mes prie tų įvairių galimybių turime būti visiškai—pasiruošę, kad galėtumėm tinkamai į jas reaguoti.

Dabar trumpai peržiūrėsime paskutinių politinių įvykių ir galimas kombinacijas.

Antantos atstovai visą laiką tikina, kad negali pripažinti Lietuvos de jure, nes dar neišrištas Rusijos klausimas, pripažinimą vilkino ir žadėjo visas Pabaltmario naujai susikūrusias valstybes pripažinti kartu. Bet štai Paryžiuje Antantos premjerų konferencijos pripažįstamos de jure Latvija, Estija, Lietuvos gi pripažinimas atidėtas iki bus išspręstas lietuvių—lenkų ginčas tokiu nutarimu jų norima buvo padaryti į mus spaudimą kad mes būtumėm nuolaidesni, sukalseni ginče su lenkais.

Bet apsilvita. Mums lenkų unijos puikiai yra žinomos, mes gerai atmename 1569 m. uniją ir jos vaisius, tad lenkų globos nereikalaujame ir jon nepulsime. Mums su Lenkija nepakeliu. Mes neišsižadėsime mūsų brolių krauju iškovotos Nepriklausomybės ir niekam neduosime jos išplešti.

Mes nugalėjom raudonąsias maskolių gaujas, geležinį vokiečių kumštį, juodąją Bermonto reakciją, atsispyrėm lenkų invazijai, tauta dar ras ganėtinai pajėgų, kad nugalėjus ir kitus priešus, kurie kesinsis ant mūsų nepriklausomybės, norėdami ją mums atimti.

Tai turėtų gerai atminti ir suprasti tie ponai, kurie varo pragaištingą Lietuvai politiką, kurie nori mus varu priversti dėtis su Lenkija.

Bet tie ponai dauguma, Lietuvos ir Lenkijos dvarininkėliai, to žinoma nenori ir negali suprasti. Jie nepaiso tautos noro, bet savo tikslam atsiekti griebliai įvairiausių priemonių: skleidžia melagingas apie Lietuvą žinias, vadina mus bolševikais, vokiečių šalininkais ir t. t. Jei tokiais keliais jiems nepasiseks atsiekti savo tikslo, jie griebsis ginklo.

Ačiū tik jiems mes ligi šioliai dar nepripažinti, nes „galingieji“ klauso jų balso, manydami tokiu būdu mus suartinti su lenkais.

Bet eidami tokiais keliais, griebdamiesi lietuvių lenkų suartinimui tokių priemonių, jie kaip tik gilina tą bedugnę, kuri jau ir taip gili.

Pašalinti tai bedugnė reikalinga rasti kitų kelių, bet ne įžeidžianti mūsų tautos garbės, gresiant jos nepriklausomybei.

Tas kelias tai pripažinimas Lietuvos de jure su sostine Vilniūm be jokių sąlygų. Kitų sričių priklausomybę tai ar kitai valstybei gali būti išrišta, kad ir plebiscito keliu.

Tai vienintelis kelias, kuriuo eidami mes galėsime ramiau būdu šį klausimą rišti ir užmegsti artymesnių ryšių su Lenkija. Deja, taip mūsų klausimas nerišamas, bet siulome unijos, federacijos ir kiti surogatai. Mes su tuo joku būdu negalim sutikti ir nesutiksime.

Ir kol šis klausimas nebus išrištas, kol Lenkija neatsisakys nuo savo grobiamos politikos tol nebus taikos rytuose tol mūsų Nepriklausomybei gres pavojus.

Tai mes turime gerai atminti rengtis prie to stiprinti savo tautos pajėgas, kad galėtumėm tą pavojų atinkamai tremti.

Bet ne tik iš tos pusės mums gresia pavojus.

Raudonoji Rusija nusistačiusi sukelti pasaulinę proletariato revoliuciją ir nuo to tikslo toli gražu dar neatsisakė.

Pavasaris, kaip tik patogiausias tam laikas, kiekviena šalis tuo metu gyvena sunkiausią ekonominę krizę.

ir nebėk nuo to jaunimo, iš kurio tėvas tau vyrą skirti ketina... Su manim, vis vien, gero tu nematysi, o bėdos bei vargų ir be to užtektinai yra... — Atsikėlė, pabučiavo raudančią Magdžiuokę skruostan ir nuėjo į tvartus tvirtais, lėtais žingsniais apsiluobti...

II.

— Kam kumeliuką uždarei, vėpla, tvartel — šaukė Matas į Klimką, kuris vedės pakinkytus arklius laukan, čia pat už klojimo, akėti.

— Bijau, kad bešokinėdamas aplinkui neužsoktų ant akėčių ir nepasidurtų, — ramiau balsu paaiškino Klimka.

— Taip... o kumeliukas badaus tvarte... lyg kad jo lauke prižiūrėti negali, — ginčijosi Matas.

— Kam badaus, — atsakė tokiu pat ramiau balsu Klimka, — paakėjęs išleisiu kumeliuką ir pažys.

— Taigi... išleisiu... tik be reikalo galši, — spyrė Matas ir, atvėręs duris, išleido uždarytąjį kumeliuką.

Klimka nieko neatsakė. Nusivedė arklius, pasikinė į akėčias ir ėmė akėti. Kumeliukas, žinoma, sekiojo arti kumelės ir Klimkai nuolatos reikėjo žiūrėti į jį, nuolatos botago mostelėlimu pavyti tolyn nuo akėčių.

Pačiu vidūdieniu buvo prie dirvos daubų priakėjęs ir jau ketino išsikinkęs vestis arklius namo, kai išgirdo nuo klojimo Matą bešaukiant:

— Jonai, a Jonai! pribaig daubas akėti ligi pietų. Po pietų reikės malūnui važiuoti...

Klimka dar nebuvo kumeliuko žindinęs, sustabdė arklius ir prileido kumeliuką; tuo pačiu metu užklausė šeimnininko:

— Gal kumeliuką pažindinus namo parvaryti, sparčiau galėsiu akėti, o tai užteks ligi paludienių...

Matas pagalvojo akimirksnį ir, kaž kokio priešingo kipšuko gundomas, atsilepė:

— O! pabus ir lauke... — nususuko ir nuėjo.

Pažindinęs kumeliuką, Klimka pavarė jį nuo kumelės ir pradėjo akėti. Sotus, linksmas, gyvumu perlekęs gyvilėlis šokinėjo ir bėgiojo po dirvą, lyg iš kailio išsinerti užsimanęs. Tai visu greitumu pasileis per dirvą ir nuskęs sukeltų dulkių debesyje, tai strėlos greitumu atbildės prie pačių akėčių ir įsiars visomis keturiomis minkšton, išpūrinton žemėn. Slautė, tarytum jaunybės podukio pagautas...

Klimka atydžiai sekiojo jo žaidimą. Jam net akys nušvisdavo, kaž kokio gyvumo varsomis veidas apsiplūdavo, kuomet kumeliukas, uodegą piestu pastatęs, nešės dirva. Džiaugė, kaip vaikas, kuomet pasisekdamo jis praskėstomis rankomis nuo akėčių pabaidyti...

Tik štai, nusileisdamas vienon daubon, kuomet reikėjo pastarosios akėčios prižiūrėti, kad neužbėgtų jos ant pirmųjų ir arkliui daboti, kad nepasidurtų, atlėkė kumeliukas prie pačių akėčių, priekin atstatyto mis kojomis įsiarė ant pačio daubos viršaus žemėn ir pargriūvo tiesiai ant paskutinių akėčių, nes kojos neturėjo tvirtos atramos ir daubon nusmukusi nuo viršudaubio žemė neatlaikė jo įsibėgimo.

Ekonominė padėtis Angluose, Amerikoi ir kitose šalyse ne per puikiausia. Bedarbių skaičius kasdien didėja, o tuo pačiu didėja skaičius ir nepasitenkinančių valdžia.

(T. b.)

Vaduokim Vilnių!..

Mūs daug bernuželių,
Mes Vilnių vaduosim,
Payergt tėviškėle
Plėšikams neduosim.
Mums padės kovoti
Vytis galingoji,—
Kas gal nebijoti
Kaip ji narsi joja?..
Laisvė—mūs siekimas,—
Tautiečių gerovė,
O mūs' įkvėpimas—
Tai mūsų senovė.

Vargo Poeta.

„Argi Vilnius nėra tikrai mūsų miestas, kad ten lenkams leidžiame gyventi, argi mūsų kariuomenė nėra tiek tvirta, kad negalėtų pasitikėti savo jėgomis kovoj su lenkais ir kodėl gi vis mums tenka atitraukti geruoju, kaip tik tuo laiku, kai imame jau priešą nugalėti?.. Pernai taip buvo su vokiečiais kovojant, šiemet su lenkais.“ Taip galvoja kareivis mątydamas, kad lenkai vis dar tebelaiiko užgrobę Vilnių ir vis dar kėsinaisi ir toliau į Lietuvą eiti. „Ką čia daug vilkti laiką—geriausia tuoj perti lenkus kol neatsigauna jie po kovos, tada ir laisvę greičiau iškovosime, jóg jau daug kartų lenkai rodė, kad nori taikos, kad pasinaudojus proga sustiprėti. Jau lenko be kumščio neišmokysi, nes jam labai įprastas poniškas nerangumas“—mąsto kareivis, kuris neberimsta mątydamas, kaip priešas paliekamas ramybėj.

„E, kaip reikėjo pasitraukti iš Vilniaus, tai, rodos, net Gedimino kalnas, liūdnesnis paliko,—mes jau paskutiniai išeiname, o jis toks paniūres stovi, trispalvė mūsų vėliava taip maloniai plevėsuoja, lyg prikiša, kam ją palieka lenkams—taip graudus įspūdis, kad pasitraukiant nuo daug stipresnio priešo kartu tvirtai tiki, kad ten, kovos laukuose lietuvis lenkams atsilaukys ir Vilnius bus mūsų, su Gedimino pilimi ir trispalvė vėliava joje“—pasakoja kareivis, kuriam teko būti Vilniaus kovose.

„Vaduokim Vilnių!..“—kiekvieno Lietuvos kareivio mintis.

„Mūsų senojoj tėvų būstinėj—Gedimino pilyj turi plevėsuoti mūsų tautinė vėliava“—yra didžiausias troškimas visos laisvosios darbo žmonių respublikos Lietuvos vaikų—sūnų ir dukterų.

Vaduokim Vilnių!..Ten mūsų atgimimo lopšys,—iš jo pirmi laisvės spinduliai Lietuvai sušvito—Vilniuje pirmi mūsų kariuomenės diegai ėmė skleistis, Vilniuj laisvė paskelbta.

Vargo Poeta.

Kur galybė?

Aukštaičiuose, šaly senos Dainavos yra Gelvos kaimas. Prie kaimo ežeras apžėlęs. Į vidurį, bemaž, ežero pusiasaliu įsirėžęs aukštas kalnas riogso. Platus ir aukštas kalnas. Ant to kalno stovi senas, senas ir jau nukrypęs kryžius. Niekas neatmena, kas tą kryžių statė; niekas ir nemano sužinoti kieno rankos jį dirbo; vistiek veltui. O kryžius nors senas, bet vertas, kad apie jį kas pasirūpintų. Jo viršūnėje dar mažas kryželis įbestas. Gražus kryželis. Pamatęs dailininkas vargu ar ant to seno kryžiaus jį paliktų.

Kryžius stovi ant aukšto kalno, iš toli toli matomas ir visų akį traukia...o žmonės pasakoja.

Esą kalne paslepti senovės lietuvių ginklai ir šarvai. Ginklus šmėklos sergsti, nes tie ginklai perkūno

Klimka išgirdo graudų žvangimą ir vienu akimirksniu sustabdė akėčias, bet jau pervėlu buvo. Kumeliukas jau buvo nuo akėčių nusiritęs, pašoko ant kojų ir graudžiai žvangė. Pribėgęs, Klimka pamatė visą šoną nubrėžta, oda gabalais kybojo, iš-po žemių siurbės vietomis kraujas. Kumeliukas visu kūnu virpėjo ir vis graudžiau žvangė, netrukus pradėjo kumelė atsilipti.

Išgirdo tai betrūsiąs kieme Matas ir išbėgo pro klotimo kerčią pasižiūrėti. Tuo tarpu, Klimka užmetė kumeliukui pantį ant kaklo ir vedė namo!

Priešs prie šeimnininko, tarė atžulai:

— Sakiau, palik kumeliuką tvarte...ne! užsispyrė, kaip vokietis lašinių—še, dabar turi, lopyk šona...

Matas net pamėlynavo iš pykčio.

— O tavo, tu glinda, kur buvo akys!—šaukė jį eidamas.

Klimkon iš to vieno pasakymo įlindo atkyrus kipšiukas ir spirte spyrė nenusileisti, pasipriešinti.

— Reikėjo už uodegos priištiti! — atšovė.

— Tu dar čia man bambėsi, paršel—sušuko Matas ir Klimka nė nesusigriebė, kai gavo per ausį.

Tuo pačiu akimirksniu paleido kumeliuką, kurį vos besugriebė Matas, o pats, visas nutirpęs bei sustingęs, stovėjo ir, kraujais apipylusias akis šeimnininkan įsmeigęs, tarė:

— Jei kaltą muštum, tai dar tiek... tai dar gal ir nubėstų kitas... Bet dabar... klausyk šeimnininke, mudu atsiteisiva... aš kaltas neliksiu...

— Ukš, paršel o tai tuo pačiu pančiu pārsiblo-

škęs iššutinsiu kailį, tai ir bus tavo atsiteisimas... — urzgė Matas.

Klimką gi stovėjo ramiu, iš pažiūros veidu, ir košė zodj po žodžio pro dantis, lyg rūpindamasis juos šeimnininkan, kai adatas, įsmeigti, kad jis jų niekados neužmirštų.

— Aš tau sakiau, manęs tu nemuši—tari ir nemuši daugiau, arba... — Staiga užsidegė ir neišlaikė:

— Kokių biesų tau reikia iš manęs?

— Eik darban nelojes! — rūsčiai paliepė Matas.

— Pats gali pasitrankyti po tas daubas, o aš nedirbsiu. — Atsisuko ir nuėjo atsparos dvasios gundomas savais keliais.

Matas ištisą valandą, arklius iš akėčių iškinkęs, triūsės apie kumeliuką, retkarčiais Klimkos išeidamas pažiūrėti, kuris nulipo nuo kalno, atsisėdo ant didelio akmens, paupelyje gulinčio ir taip paliko besėdįs.

Sudėjęs javų maišus vežiman ir įkinkęs arklius, Matas išėjo už trobų ir šūktelejo:

— Ar neisi malūnan važiuoti, liurbil! Ko dabar ten stypsai...

Klimka tylėjo. Matas palaukė atsakymo, bet nieko neišgirdęs vėl sušuko:

— Eik tu, verši, tuojau man namo, o ne, tai atėjęs paprašysiu...

Neiškeptė Klimka ir atrėmė:

— Eikš eikš, pasikalbėsival. — Tuo pačiu akimirksniu atsikėlė ir nuėjo paupeliais ant tolumojo dunksančio miško.

Tasai netikėtas ir toks nekaltas jo užgavimas su-

žinioj esą. Jeigu Lietuviai tuos ginklus išimtų ir apsi-
šarvuotų tais šarvais, kurie kalno gilumoje rūdija, vi-
sas galybes nugalėtų ir nebūtų pasaulio tokio priešo,
kurs vien išvydęs Lietuvos sūnų senovės šarvuose,
iš baimės nedrebėtų. Tuos ginklus ir šarvus vartojo
(kaip sako žmonės) seniausieji vadai ir kunigai. Ir
buvo laisva Lietuva, kol dėvėjo senovės šarvus jos
vaikai ir su pagarba nešiojo senovės ginklus.

Krikštą priėmus didžiūnai ir kunigai pavirto po-
nais ir kunigaikščiais. Išdūmė Lenkijon naujais bliz-
gančiais skarmalais apsitaisę. Pasiliko pilis, o joje se-
novės kunigų galiūnų ginklai.

Pilies ponams išsidanginus, jų ištikimi tarnai ilgai
saugojo pilį. Ponai grįždavo iš Lenkijos pasimti turtų,
pamedžioti ir šventų gojų kirsti ir užtektinai pasilin-
ksmė, pikto tarpe savųjų pridiege, grįždavo į lenkų
kraštus. Ištikimi pilies žmonės skaudžiai kentėjo nuo
savo pilies ponų žiaurumo ir jų prakilniausius jau-
smus ponams užgavus, šventus gojus išskirtus, žmonės
apleido pilį. Ašaras griaudžias liedami išsiskirstė po
samanotas bakažes ir laužus tarp girių.

Iš aukšto dangaus Praamžius matydamas piktus
jo buvusių vaikų darbus įsake Perkūnui griebtis prie-
monių, kad nedavus piktam plačiau skleistis.

Vėly rudenį vieną dieną, trenkė perkūnas di-
džiūnų pilį ir ji prasmego kalno gelmėje. O kad pily-
esančių ginklų ir turtų neišvogtų kas nors, perkūnas
pastatė šmėklas jiems saugoti.

Ponai sugrįžę pilies neberado. Bet ir negailėjo
jos. Jie kitą šalį pamilo. Kitas sau pilis pastatė.

Pasiliko Tėvynės sūnūs be ginklų, be šarvų ir be
savo vadų. Išsisklaidė po plačią Dainavos šalį, po
didžiausias Aukštaičių girias. Užplūdo pikti kaimynai,
senovės didžiūnų vedami, pavergė visus žmones.

Vergaus, kol neužsidės prabočių šarvų.

Senas senas senukas, girdėdavo, sakė šiemet susi-
rinkusiai miniai kaimynų.

Kariauja Lietuviai. Po sunkių vargų nugalėjo ru-
sus, vokiečius ir lenkams ragus aplaužė, o žinote ko-

del? Todel, kad turi senovės ginklų „relikvijas“ O
anais metais atvažiavo ponas, su didele barzda, juo-
dai apsitaisęs; rodos ponas nepreik, o lietuviškai uta-
rija. Sako:

Pas jus piliakalnis, tai daug kuo įdomaus galima
bus rasti?

—Ku čė, sakau, ponas rasi: čė seniai viskas
skradžiai žemės nuėjo.

Ponas geras matyti, nusijuokė ir nieko neatsakė.

—Ar dvi dieni buvo. Žiūriu vieną vakarą tas po-
nas eina nuo piliakalnio nešinas akmenį ir kokį tai
geležgalį ir sako man:

—Na seni! Žiūrėk ar neradau?

—Ką, sakau, ponas?

—Nagi žiūrėk, čia—sako rodydamas akmenį su
skylute—tavo tėvų prabočių plaktukas, o čia—geležgalį
rodynamas tarė—tai mūsų tėvų ginklo liekanos. Tai
stebuklingos „relikvijos“ ir jos yra brangios mums.

Nei aš tikėjau nei netikėjau. Sakydavo, kad yra
kas tai kalne; bet, kad kas ką rastų, nebūvo atsitikimo.

—Bet matote, gal keletas metų praėjo, neatmėnu.
O jau Lietuviai, tų „bočių“ vaikai, kurių „relikvijas“
turi, dabar kariauja ir muša vagis. plėšikus; svetimų
žemių atėjūnus, mus nuo nelaimių gindami.

Gaila, kad tas ponas anuomet gerėsnų ginklų
nerado, nes tie ginklai, jis man pats sakė: „Tai gy-
vybė, laisvė ir laimė mūsų juose palaiduota“. (Jug aš
ir pats žinau, kad „relikvijos“ stebuklus daro). Kaip
šiandien atsimenu tuos žodžius... matyti mokytas
ponas buvo...

—Aš jau pasenau, bet kaip jaunas buvau, atme-
nu nuo ežero pusės piliakalnis staigesnis buvo. Bet
kasmet slinko ir slinko, po kiekvieno pavasario ir
jau dabar nuolaidus, sunku pasiekti kalno gilumą, kad
ten suradus senovės brangius palikimus. Senovės pa-
likimai nepražūsta...

Klausytojų tarpe buvo jaunų vyrų; jie suriko:

kėlė jo dvasioje visą suirutę, ardą. Jau buvo beįpran-
tas į tą savotišką Matų ūkio tvarką, kurioje nuo ma-
žo ligi suaugusio visi ujami ir lėlojami, kur niekas
nežino kas ir kaip pradėti ir kur tūkstančiui žmonių
vienos dienos darbo užtektų, taip gyvenimas čia su-
iręs, išsiblaškęs buvo.

Šventadieniai retai beišeidavo iš namų, kol ilgai-
nivi senis Matas neėmė jo varyti, pastebėjęs savo vien-
turtę į Klimką linkstant. Bet Klimka spyrės.

Nuo to laiko atydziau ėmė dukterį daboti ir kas
šventadienis veždavo bažnyčion.

Klimka pamažu atsitolino nuo visų šeimyniškių,
pats vienas savo gyvenimu bei rūpesniu gyvendamas,
tiksliai retkarčiais, progai pasitaikius, Magdžukė įsi-
verždavo jo ramiojon būtin ir sudrumzdavo jo min-
ties armenį. Tačiau ir tai neilgam.

Atlaikos metu vėl susitvarkydavo, įstodavo užsi-
brėžton vėžėn ir stumdavo sunkų samdininko karą
nežinios erdvėn. Ir vieną mintį auklėdavo:

— Išsėsiu... nebūsiu čionai... eisiu, kur šviesiau,
kur žmonės apkantoje gyvena...

Atsiminus gaila pasidarydavo Magdžukės. Ne tai
gaila, kaip nepakenčiama ta kasdienė blanda. Mergaitė
įprato, gal net pamylė jį, ir už tai turi kęsti... Tai
vėl nusiramindavo ir mostelėdavo ranka ant visko...

Paupėliais einant, mintys įkiromis vapsomis lin-
do galvon didžiausioje netvarkoje. Atminimai sukilda-
vo be prašvaisčio gyvenimo nuotrupomis ir taip mai-
gės, taip painiojos, kol savo atkiru daugumu visiškai
nepuraibino ir taip neperblaivios minties.

Pasuko kairėn ir nutraukė miškan, lyg tikėjosi
numalšinsias nesuvoktinoje miško byloje neramiąsias
mintis, nuskaustąją sielą suraminsias ir kurio nors
galo tam skurdui pasieksias.

Pavirto minkštan samanų patalan ir paleido be-
tvarkes mintis. Pats nieko negalvojo, tiksliai sužadintas
vidus grūmės pats su savim ir knaisiojos nuoskaudų
knygoje, lyg atskaitos netrukus kas pareikalaut iš sve-
timų aržybių bei gyvenimo nesavokų.

Ir kilo iš bedugnių nuoskauda paskui nuoskaudą,
margais akmenėliais taką iš mažumės klotamos. Rai-
bino viena po kitos vienodą piemenuko gyvenimą,
tarytum aržybių budelis santarą su gyvenimu padarė
jį be paliovos skausti, niukinti...

Piemenuką baudė už birbynių sukimą iš gluosnio,
už žirniavimą, už bulvių kepimą, už obuolio ar vy-
šnių nusiskynimą—kas įmanė, tas lėliojo; kam ūpas
užėjo, tas kumsčia stuktelėjo...

Ir nepajuto Klimka, kai ašara ašarą vydama, vil-
gė blakstienas ir tyllai riedėjo per skruostą žemėn, lyg
buitės nesąmonės mazgodama, lyg atmona už sveti-
mas nuodėmes... Tik ant širdies tartum kiek lengviau
pasidarė, tik krūtinė, rodos, kiek arčiau alsavo ir til-
dė išėlusias mintis...

Paskui, nežinia jau kokių pajautų sugundinta,
mintis tarė pati sau:

— Jei skaus—atmonysiu... jei tylės—kęsiu...

(B. d.)

—Einame mes į kariuomenę. Paimsime „Žulkovskio“ ponelius, jie mums atkas kalno gelmes ir mes gausime stebūklingus šarvus.“

Visi pritarė:

„Su stebūkligais senovės šarvais apsišarvavę visus nugalėsime, laisvi būsim.“

S k r u z d e.

Laikraščių sunaudojimo reikalu fronte.

Šaukiama yra, duokite laikraščių, duokite knygų ir visokios literatūros frontui. Bet įsižiūrėkim, kaip yra suvartojami tie kalbą gyvais žodžiais popleriaus lapai, kurie neša šviesą ir susipratimą mūsų jaunai kariuomenei ir nušviečia jai dienos klausimą. Dalyse gaunama maža laikraščių, bet ir nesistengiama tinkamai jas sunaudoti. Pavyzdžiui kurioj nors dalyje yra kokio pora tūkstančių pageidaujančių laikraščių, o gaunama jų iš įvairių redakcijų apie šimtą egzempliorių. Aiškus dalykas, jog pasirodo trūkumas ir be to didesnis skalčius norinčių skaityti palieka be laikraščių, [o ypač tokių, kurių tarpe reikėtų daugiau skleisti šviesos. Palieka taip ir gerai—maža kas į tai kreipia domesio pasidalija gautus laikraščius pradendant nuo aukštesnio štabo visi apšviestiesnieji, o ypač ir tokie, kurie galėtų užsiprenumeruoti laikraštį savo lėšomis.

Žinoma taip yra ne visose dalyse, kitur ir labai pavyzdinčiai sunaudojami laikraščiai, bet daugumoje dalių tas negeistinas apsirėškimas yra įsišaknyjęs ir jo nesistengiama pašalinti.

Ne iš prievolės atlieka tą darbą kai kurios ir švietimo komisijos, o kur panašių komisijų nėra, tai visai tuo dalyku ir nesirūpinama.

Nujausdamas šio dalyko svarbą drįstu per „Karij“ pasidalyti su draugais mintimis apie šį literatūros klausimą ir kaip jį geriau sutvarkius. Tikiuosi, jog draugai, kurie yra susidomėję tuo klausimu mano nuomonei ne bus priešingi ir daugiau dėmesio kreips į šį dalyką.

Aš iš savo pusės numatau laikraščių sunaudojimo tokią tvarką. Tinkamai išskirstyti gaunamus laikraščius pulkuose turi rūpintis vienas išvietimo komisijos narių; kur panašių komisijų nėra, tai viens iš raštininkų pas kurį daugiau palankumo mažiau susipratusiems draugams. Pulkuose laikraščiai turi būti tinkamai išskirstyti po kuopas ir komandas. O jau kuopoj gautus kelius ekzemplierius pasidalija lygiai būriai. Būriuose, žinoma, negalės gauti laikraščio kiekvienas, nes tiek negaunama laikraščių, tai gi reikėtų bendrai skaityti; tą dalyką gali atlikti būrininkas arba vienas iš būrio kareivių gariau mokas skaityti. Tokiam skaitymui, aš manau, geriau būtų sunaudojamas laikas negu lošimui kortom ir taip sau niekniekiam.

Paskaitytus laikraščius geriausia būtų rinkti. Žinoma, tai gal sunkoka būtų dienraščius renkant, bet būtų labai pagirtinas dalykas rinkti savaitinius leidinius, kaip antai „Trimitą“, mūsų draugą „Karij“ ir kitus. Iš tokių rinkinių pasididintu kuopų ir komandų skaityklos, be to gi neitų veltui literatūros labai skirtos išlaidos. Kreipkime, draugai, daugiau domesio į tinkamą laikraščių skaitymą, kurie liečia mūsų dienos klausimą, o būsim patvaresni savo siekiamoje idėjoje.

Labai būtų gera, kad visuomenė pasistengtų padidinti siunčiamų mums laikraščių skaičių.

B e m o k s l i s.

Oriežia dantimis.

Beveik kasdieną, kokiam nors lenkų spaudos laikrašty, pasirodo kritikos straipsniai, skyriami Lietuvai. Pavyz., kovo 11 d. „Eltos“ korespondencija rašo: Dauguma Klaipėdos ir jos apylinkės gyventojų, reiškia norą, būti prijungti prie Lietuvos.

Kaip visada tokiuose atsikimuose, lenkų „Gazeta Odanska“ piktai nusijuokus, abejoja dėl tų žinių teisingumo ir išlieja į tai visą kibirą sutrų.

Žinoma, mums suprantamas pavydas įranchios Lenkijos, kuri jau veikia treji metai kaip rūpinasi Dančigo klausimu. O čia kaip tik visa apylinkė nori prisijungti Lietuvai.

Suprantamas mums ir tas sutrų kibiras—jis vienintelis vaistas bejėgam plepalui.

Tai viskas šmeižtai ir mes nei kiek nesistebime tokiu „džentelmenišku“ Lenkų spaudos pasielgimu.

Gabrys apie Lietuvos santykius su Lenkija.

Prancūzų laikraštis „Le Temps“ idėjo pasikalbėjimą su „lietuvių veikėju“ Gabriu. Jis pasakė: „Nepaisant to, kad lietuvių lenkų derybos Varšuvoje buvo nutrauktos ir lenkai atsisakė tęsti jas lietuvių siūlymu Londone, vis dėlto esą vilties, kad abi pusės susitars. Didžiausia kliūtis taikantis yra tai Vilnius. Aš manau, kad plebiscitas to klausimo neišspręstų, tik dar labiau supainiotų būsimus mūsų santykius su lenkais ir padarytų susitarimą arba visai negalimu arba jį baisiai ap sunkintų.“

Aš laikau Lietuvos ir Lenkų susitarimą svarbiausia gyvavimo sąlyga abiem kraštams, bet jam įvykinti reikalinga, kad Lietuva galėtų kalbėtis su Lenkija, kaip lygus su lygiu.

Todel pripažinimas Lietuvos nepriklausomybės de jure yra pageidaujamas kuogreičiausias. Santarininkai, pripažinę kitas Baltijos valstybes de jure, apie Lietuvą tik simpatyngai išsireiškė dėl būsimos pripažinimo—ir tiek. Tatai padarė sunkaus įspūdžio Lietuvoje; daugelis lietuvių dargi padarė iš to išvadą, kad santarininkai nori įstumti Lietuvą Lenkų vergijon, ko, aš esu giliai įsitikinęs, nei Prancūzai nei Anglai nenorėjo. Lietuvos vyriausybė turi visiškai pasitikėjimo liaudyje, tat, man rodosi, turėtų pasitikėti ir santarininkai. Tatai, kad Lietuva neturi aiškios sienos nuo Lenkijos pusės, negali klūdyti pripažinti Lietuvą de jure. Juk Lenkija buvo pripažinta dar tuomet, kai nei viena jos siena nebuvo tiksliai nustatyta. Lietuvių tauta jau įvedė savo tvirtą ir griežtą paslryžimą kovot už savo nepriklausomybę su visais, kas tik ją pavergt kešintųsi, ir dabar pasitikėdama laukia, kad santarininkai įvykins jos karščiausiąjį troškimą.

Iš Kultūros ir Švietimo darbuotės.

(Tęsinys).

1 Parubežinis pulkas.

Čia pulko Kultūros ir Švietimo darbas pradėtas 1920 m. gegužės mėnesy. Pulko Kultūros ir Švietimo Komisija susideda iš leitenanto Gudausko—pirmininko, leit. Daugalio, leit. Rimo ir leit. Matulevičiaus—narių.

Pulko Kultūros ir Švietimo Komisija, neturėdama lėšų, platesniam savo veikimui,—1920 m. Kėdainiuose

surenge šokių vakarą, bet pelno maža teturėjo. Be to neilgai trukus, tarnybos dėliai iš pulko į parubėžį išvyko komisijos pirmininkas ir du nariai ir nuo tada pulke ir švietimo darbas žymiai nusilpnėjo.

Kareivių mokyklos, dėl butų ir laiko stokos, nebuvo galimybės įsteigti; be to, reikia žinoti, kad pulko kuopos yra išsklaidytos mažais—būrellais visame vokiečių pasieny,—kuriems švietimas teikti yra gana sunku. Visas Kultūros ir Švietimo Komisijos darbas buvo—šiek tiek pramokyti mokamąją komandą (kuri visą laiką buvo prie štabo), idant jau turint keliolika puskarininkių, susipažinusių su kareivių švietimu,—ateity pulke galima būtų praplėsti platesnis pulko švietimo darbas.

Gautuoju iš Literatūros Skyriaus knygynėliu, naudojasi tik mokomoji komanda, nes jam esant negausiam visas kuopas ir jų būrius patenkinti nebuvo galimybės.

Analfabetų pulke yra 90 žmonių, bet tikimasi, kad po dviejų mėnesių ir ši spraga pasiseks kaip nors užtaisyti.

2 pėst. D. L. K. Algirdo pulkas.

Čia nuo š. m. kovo mėn. susikūrė pulko Kultūros ir Švietimo Komisija šioje sudėty: vyr. leit. Žvynys Bronius—pirmininku, leitenantai: Ališauskas Kazys, Olšauskas Vladas, Ancerevičius Stasys ir Mačionas Antanas—nariais

Analfabetų pulke yra 391 žmogus.

Plačiau apie pulko Kultūros ir Švietimo darbuotę žinių nėra.

12 pėst. Kauno pulkas.

Čia yra susikūrus Pulko Kultūros ir Švietimo Komisija iš pirmininko vyr. leit. Pridotko, narių—leit. Goncerausko, leit. Kairiūkščio ir eilinio Bagdanavičiaus, be to, yra čia batalionų bei kuopų Kultūros ir Švietimo Komisijos, kurios taip, kaip ir pulko Kultūros ir Švietimo Komisija paskelbtos ir užtvirtintos dalies įsakyme.

Pulke yra pulko knygynas, kuriame randasi daugiau kaip trys šimtai knygų; be to, pulko batalionai taip pat turi du batalionų knygynus, sudėtu iš 500 knygų. Bataliono knygynai įgyti pulko kareivių sudėtais pinigais. Pulko Kultūros ir Švietimo Komisija pradėdama švietimo darbą, rūpinosi įsteigti kareiviams mokyklą, bet dėl kareivinių remontavimo ir laiko stokos,—priversta buvo tai atidėti tolesniam laikui. Dabar mokyklos jau veikia.

Mokyklos paskirstytos į dvi grupi, t. y. pirmoji—analfabetams ir antroji—jau mokantiems rašyti ir skaityti. Mokymui, dienai pašvenčiama 2 valandį. Mokoma: rašyti, skaityti, skaičiuoti, aiškinama Lietuvos istorija, gamtos ir geografijos mokslai. Pulko Kultūros ir Švietimo komisija daugiau dėmesio kreipia į visai bemoksliaus, kurių pulke yra kuone pusė. Mokslo vadovėliai, sąsiuviniai ir kitos mokslo priemonės, kareiviam išduodama dovanai. Tai visa perkama yra už įgytus pulko švietimo reikalams ir Kareivių Prietelių Dr—jos pulkui paaukotus pinigus.

Nesenai pradėta remontuoti namas, kuriame įtaisyta bus pulko karių klubas, jame skaitykla ir paskaitoms bei vakarams salė. Iš paskaitų pulke buvo keletas, kurias skaitė atvykęs Literatūros skyriaus bendradarbis J. Andziulis ir pulko gydytojas skaitė: „Užkrečiamosios ligos,—šiltinė, cholera“.

Pulko Kultūros ir Švietimo reikalams surengta buvo du vieši vakarai; suvaidinta „Užburtas Kunigalkštis“ ir „Pinigėliai“.

Pagerėjus pulko Kultūros ir Švietimo komisijai kitiems įvairiems trūkumams—tikimasi, kad pulko švietimo darbas žymiai pagerės ir analfabetų skaičius sumažės.

13 pėstininkų pulkas.

Susikūrus pulkui, įkurta pulko Kultūros ir Švietimo Komisija, kurios sudėtis patvirtinta pulko įsakyme š. m. sausio mėn. 29 dieną, būtent: leitenantas J. Peterušauskas—pirmininku, leitenantas Mačiuika, jaun. pusk. Leleika Justinas, jaun. pusk. Mickevičius Juozas ir eilinis Klibas Petras—nariais, be to, leitenantas Kurpis ir eiliniai Žekonis Anicetas ir Imanavičius Kazys—kandidatais.

Komisija darbą pradėjo š. m. vasario 1 d.

Visų pirmiausiai pulko Kultūros ir Švietimo Komisija matydama, kad sistematingas švietimo darbas negalimas be Kareivių Rūmų, jų steigimą pastatė savo veikimo pirmą eilėn ir daugiausia tuo rūpinasi. K. Rūmams tapo paskirta atskira kareivinė—flygelis, kur yra salė ir keli šalutiniai kambariai.

Kareivių Rūmuose tilpo: 1) mokykla, 2) knygynas, 3) skaitykla, 4) žaislų kambarys ir 5) krautuvė.

Kareivių Rūmams butas jau atremontuotas. Baldų nesant—jie pradėta dirbti.

Kultūros ir Švietimo Komisija paėmė savo žinion laikraščių gabenimą, skirstymą, išsiuntinėjimą į kuopas, kurie gaunami tą pat dieną 6 val. vakaro tiesiai iš Centralinės Lauko Pašto Kontoros.

Knygynas vos tepradėtas rengti. Yra jau kelios dešimtys knygų.

Lietuvos Nepriklausomybės šventės Vasario 16 d. Pulko Kultūros ir Švietimo Komisija bendrai su Mokomojo bataliono Kultūros ir Švietimo Komisija, surengė kareiviams paskaitą—vakarą, kurią skaitė Pulko Kultūros ir Švietimo Komisijos pirmininkas, temoje: „Vasario 16 dienos reikšmė ir mūsų Nepriklausomybė“.

Pulko Kultūros ir Švietimo Komisija dirba.

Elektrotechnikos batalionas.

Kaip pulkuose arba atskirose kariuomenės dalyse yra įsikūrę Kultūros ir Švietimo komisijos, taip ir Elektrotechnikos batalionas nėra visai nuo jų atsilikęs. Yra ir jame Kultūros ir Švietimo komisija, susidedanti iš pirmininko karo vald. Gaigalo, leit. Gertaus, viršilos Kvedaro, vyr. pusk. Mitkaus, vyr. pusk. Radziulio, jaun. rašt-kų Baršausko ir Šulskio.

Bataliono Švietimo darbo pradžiai komisija nutarė kaip galint greičiau įrengti kareivių mokyklą ir sustiprinti veikiančią mokomoje komandoje artistų mėgėjų kuopelę, kuri savo veikimą išplėstų visame batalione.

Mokykla veikia, kurią veda ltn. Gertus.

Reikalingų pradžios mokslo yra 70 kareivių.

Atsargos batalionas.

Nuo paduotojo Atsargos bataliono Kultūros ir Švietimo Komisijos pranešimo, bataliono komisija plačiau ėmė rūpintis bataliono kareivių švietimu.

Š. m. kovo mėn. 11 d. minėtoji komisija savo posėdžiuose svarstė 4 klasių kursų steigimą ir vasarai ateinant organizuoti sportą. Išvadose pasirodė būtinas reikalas rūpintis sportu ir jo organizacijos darbas pavesta komisijos nariui M. Lazauskui.

Kokias išvadas padarė bataliono Kultūros ir Švietimo komisija 4 klasių įsteigimo sumanymė,—žinių nėra. (Šviet. Dalis).

Be to, priešpaskutinį bataliono Kultūros ir Švietimo komisijos posėdį batalione įvyko minėtos komisijos

jos reorganizacija, t. y. iš komisijos sudėties išėjo jos pirmininkas vyr. leit. Čeika. Dabar bataliono Kultūros ir Švietimo komisija sudėta iš pirmininko vyr. leit. Reikio, vice-pirmininko leit. Strazdo, sekretoriaus M. Lazausko ir išdininko kun.-kapeliono Bulvyčiaus. Vėlykų šventėms mokykloje mokslas nutrauktas, tačiau prieš Vėlykų šventes jis ne visai ėjo normalėse vėžėse.

(B. d.)

Kareivis ir kultūra.

Paskutiniiais laikais kai kurie visuomenės sluoksniai—nusistatę griežčiausiai prieš išbujojusį militarizmą laiko ir kiekvieną kareivį demoralizuotės objektu. Priežastis tos per daug viensališkos nuomonės apie tūlą kareivį glūdi, kaip žinoma, netiksliame pritaikinyje jam tų visų karekteringų vien tik rusų kariuomenės žymių. Juk reikia daug kuo skirti buvusią rusų armiją nuo mūsų lietuvių—ar kitų vakarų Europos armijų.

Kuomet pirma sudėta daugiausia iš tamsių, žemosios moralės vertės elementų, kurie nežinojo už ką ir kam tarnauja, ir dar buvo izoliuota nuo kurios nors kultūros įtakos sudarydavo patogią dirvą kiekvienai fermentuotei bei moraliniam puvimui; mūsų gi tuotarpu susideda iš geriausių atgimusios tautos sūnų, kuriems brangi yra josios laisva kultūros plėtotė, jos kiekviena pažanga. Buvusioj rusų kariuomenėj buvo didelė demoralizuotė, kurios aukoms tapo ir mūsų kai kurie jaunikaičiai—priversti ten tarnauti, dėl to, kad ji buvo iškelta užskliaustų—visuomenės ir kultūros gyvenimo, palikta jos pačios likimui ir net tendentiškai demoralizuota.

Tokioj, žinoma, tamsioj atmosferoje savaime turėjo kilti savotiški, neigiami kareivio tipai, kuriuos kariuomenės priešininkai tenkina kiekvienam kareiviui.

Bet, kas kita, pas mus Lietuvoj, kur kiekvieno piliečio psichologijoj giliai yra prigijusi mintis, kad kariuomenė yra tai tos pačios visuomenės sudėtinė dalis, kuriai, gal, sunkiausia našta reikia nešti nepriklausomos valstybės atstatymo darbe.

Ir todėl čia visuomenės dedama nemaža, visgi, pastangų, kad kariuomenės kultūros dirva būtų nors kiek apdirbta. Iš kitos, vėl, pusės tas pats mūsų kareivis, išmokęs dar namie kiek nors skaityti bei rašyti, patekęs kariuomenėn, stengiasi visą liuoslaikį praleisti su knyga bei laikraščiu jis pats nuolat ieško kultūros peno, kurio paragauti gavo dar namie būdamas. Už tat mūsų visuomenėi reikia stengtis—kiek galint jį juo aprūpinti. Tam reikalinga yra būtinai įsteigti kiekvienoj kariuomenės kuopoj mokyklą, kuri kiekvienam kareiviui telktų kuoplačiausių žinių iš mūsų gražiosios kalbos, garbingos istorijos ir geografijos—toliau reikia įsteigti kiekviename didesniame miestely kareivių tautinių teatrų, kurie gyvais žodžiais prabilėtų j kareivio dailės, doros ir drąsos jausmus ir juos auklėtų, o taipogi ir visa eile knygynų su daugumu įvairiaus turinio knygų bei laikraščių. Tiesa, pas mūs tam dalykui jau kiek padaryta. Jau pasirodė kai kur mokyklos, knygynai ir karių klubai. Ypač reikia pažymėti su koku dideliu pasišventimu darbuojas kareivių kultūros kėlimui žinoma mūsų literatė, Čiurlionienė, kuri jau pagamino kareivių tautiniam teatrui keletą dramos knygų ir surengė nemažai paskaitų kareiviams. Bet tas dar tik pradžia to darbo, kuris reikės atlikti mūsų kariuomenės švietimui nepriklausomoj Lietuvoj.

„Palanga“

Mūsų Ekonominė padėtis.

Kaip buvo nupasakota „Kario“ 1921 m. 37 Nr. reikia pridurti, kad Ekonominės Karių Bendrovės kuriamoji komisija, paruošus B-vės įstatų projektą, patiekė juos Krašto Apsaugos Ministeriui patvirtinti.

Įstatai liko patvirtinti, išspausdinti ir surinktas atatinkamas įstatams B-vės narių skaičiaus, iš kurių tarpo steigiamajame B-vės susirinkime išrinkta valdyba iš 5 narių ir Priedabos komitetas iš 3 narių, su kandidatais.

Susirinkus iš karto sulyginant mažam narių skaičiui ir neturint lėšų kurybai ir apyvartai, negalima buvo laukti iš valdybos realių žingsnių, bet perėmus jai savo žinion Karių Krautuvių ir leidus apyvartan turimus savo žinioje piniginius resursus, B-vės Valdybai pavyko įkurti krautuvių karių Klube (Laisvės alėja 23). Krautuvių pradėjo veikti nuo kovo m. 2 dienos.

B-vės krautuvių pradėjus veikti, kilo daug klausimų kuriuos dabar gyvenamuoju spekuliacijos metu, sunku sėkmingai išrišti, būtent: prekių, produktų ir išdirbinių kainos taip nepastovios, kad nėra jokios galimybės be risko pirkti ką nors ilgesniam laikui, todėl viską reikia pirkti tiktai „šiai dienai“.

Tokia nepastovi prekyba reikalauja gyvumo, prityrimo ir prisitaikinimo prie dabartinių prekybos sąlygų.

Nors valdyba dar nespėjo sureguliuoti savo krautuvių operacijos reikalus, tačiau galima tikėtis, kad bus padaryti atatinkami veiksniai, kad krautuvių visuomet būtų reikalingiausios kariams geriausios rūšies prekės kiek galima prieinamiausiomis kainomis.

B-vės Valdybos darbas pastaruoju laiku lyg ir sparčiau eina; lėšų apyvartai klausymas jau išrištas. Valdžia skolina B-vei vieniems metams 200.000 aukšinių; daug sunkiau išrišti buto klausimą.

Plėsti operacijas ar įkurti bent reikalingiausių skyrių, kaip siuvelyklą ir t. t. B-vės Valdyba dabar negali dėl stokos butų, tačiau yra daroma visa, kas galima, kad aprūpinti karius visa kuo.

Visa, kas padaryta ir galima padaryti, priklauso nuo pačių karių.

Jei visi kariai supras kuriamosios B-vės siekimus, naudingumą, stos nariais ir metiniais pirkėjais ir nevens pasidarbuoti jos labui, tada galima tikėtis, kad mes kariai pamažėl išspruksim iš begailingų spekuliacijos nagų ir duosim gero pavyzdžio kitiems.

Tat nieko nelaukdami stokime visi savo B-vės nariais! pirkime tiktai jos krautuvių ir kiek galima prisidėkime jos įkurimo realiame darbe.

Nariu ar metiniu pirkėju galim įsirašyti B-vės Krautuvių Laisvės alėja 23 (karių klubo butas).

J. L a u c e v i č i u s.

Kas klausia, tas neklysta.

Kls.

Jeigu galima, prašau paaiškinti, ar galima ir koku būdu, t. y. kur kreiptis, kad gavus leidimą važiuoti atostogų į Rygą, nes ten gyvena mano šeimyna.

Su pagarba L e o n a r d a s M a z i l i a u s k a s.

Ats.

Kaip ir paprastai, pirmiausia prašyti atostogų pas savo viršininką; paskui kreiptis į vidaus ministeriją, o ten gavus užsienio pasą į Latvių pasiuntinybę Lietuvoje, kad vizuotų.

R e d.

Kls.

Prašau paaiškinti, ar galima rašyti Amerikon laiskus žydų kalba?

Vyr. Sanlt. puskar. F e l l e r i s.

Galima. Ats. Red.

Kla.

Kaip girdėti, kariams padidintos algos ir kairiose dalyse jau išmokamos nuo šių m. sausio 1 d. Prašome paaiškinti šį klausimą, ar tikrai padidintos algos, kiek ir ar jau paskelbta L. K. įsakyme?
Vyr. puskar. J. V.

Ats.

Algos dar nepadidintos ir niekur jų nemoka. Yra tik projektas pakelti algas, kurį tebesvarsto St. Selme.
Red.

Kla.

Kuo reiks už karo milicijos mokslą atsimokėti ar atsitarnauti?

Čiplies

Ats.

Reikės atitarnauti ne mažiau kaip 3 mėnesiai.
Red.

Žinios.

Lietuvoje.

Alytus. Suvalkų pusėje ant Nemuno kranto puikioj vietoj stovi medinė bažnyčia. Eidamas per šventorių į didžiąsias duris, pažvelgęs dešinėn matai medžio kryžių; tai mūsų pirmo laisvės kovotojo karžygio pulkininko Juozapavičiaus. Tik gaila, kad mūsų gynėjas yra palaidotas tokiuose kapuose, kur nėra durų, kur atbėgusios miestelio baltosios knaisioja kapus.

Argi jau vietos gyventojams nerūpi netik savo karžygių, bet ir savųjų tenai palaidotų tėvų arba tėvams vaikų kapai?
K l u m b a k o j i s.

Kariuomenės kronika.

Kaip šviečiasi N Divizijos štabo kariai?

Skaitant „Karį“ randi įvairių dalių švietimo darbo apžvalgas, visur matyti darbuojamasi kultūros platinimo srityje tarp karių. Nors kai kuriose dalyse dar tai, matyti, gyvuoja silpnokai, bet visgi jauti, jog ko tai kilnaus siekiama ir žinoma, su laiku tai bus atsiekta. Pas mus tai visai kitaip; taip rodos, jog visai nėra dar „mados“ mūsų kariuomenėje šviestis. Nors draugų yra gerokai analfabetų, bet čia visai nemanoma laisvu laiku mokytis ar parodyti kelią į šviesesnę ateitį. Mokantiems skaityti čia jokio knygynėlio, bei skaityklos nėra ir rodos, jog ir manyti nemanoma įsteigti, o panaši įstaigėlė daug duotų naudos draugams, laisvu laiku galėtų jie semti žinių iš knygų ir neaikvotų laiko kortoms ir kitokiems niekams.

Buvo surengti net trys vakarai: vienas iniciatyva ryšių k-dos ir du raštininkų, visi su obalsiu: „Pelnas skiriamas švietimo reikalams Divizijos štabo kariams“. Bet kokią naudą tie vakarai švietimui atnešė? — ogi jokios, net dar pasipiktinimą sukėlė pačių rengėjų tarpe. Visi vakarai buvo rengiami be jokios organizacinės tvarkos.

Taigi prie tokios progos pasinaudodavo tokie vyrukai, kuriems rūpėdavo savo reikalai ir gerklų pavilgymas.
B e m o k s l i s.

Oficialinė dalis.

Pasizymėję likviduojant bermontininkų Lietuvos įsiveržimą:

Prancūzų tarnybos: Generolas N i s s e l,
pulkininkas D o s s e,
majoras J o c a r d,

Anglų tarnybos: majoras Q u c e n a n,
leitenantas F o r s t n e r,

Amerikos tarnybos: leitenantas M a c w i e,—
apdovanojami 2-os rūšies 1-jo laipsnio „Vyties Kryžium“.
(J. kar. 56 Nr.)

Pasitaiko, kad įvairių kariuomenės dalių bei įstaigų viršininkai, taipgi ir atskiri kariai, aplenkę savo tiesioginius viršininkus, kreipiasi ar tai žodžiu, ar raštu į aukštesnius. Tokie apsišėskimai nekarta iššaukia nesusipratimų ir netvarkos.

Įsakau kreipiantis į viršininkus visiems griežtai laikytis komandos tvarkos. (J. k. 59 Nr.)

Pastebėta, kad darant užsiėmimus kuopose ir komandose nevisi prisilaiko išsiuntintų programų,— dažnai užsiima tuo, ko programoje visai nėra.

Įsakau griežtai laikytis programos ir prie jos pridėto įsakymo. (J. k. 59 Nr.)

Vėl pastebima, kad šautuvus nešioja kaip kam papuola, kas tūta žemyn, kas per petį ir t. t.

Kaip rikiuotėje taip ir šalia jos šautuvus nešioti griežtai prisilaikant statuto: jei ant diržo, tai tūta aukšty. Stovint ramiai turi būti pilnas vienodumas. Sargybon einant ir areštuotus lydint šautuvus nešti ant peties. (J. k. 59 Nr.)

Kaune (Vytauto prosp. 8 Nr.) atidengiamas nakvynės namas pravažiuojantiems kareiviams.

Apsinakvojantieji privalo užsiregistruoti prs miesto Komendantą ir pas namo prižiūrėtoją ir be jokių išsikalbinėjimų laikytis prižiūrėtojo parėdymų ir nustatytos tvarkos. Įsinešti galima tik nuosavius reikalingiausius daiktus. (J. k. 59 Nr.)

Pastebėta, kad kareiviai mažai tesirūpina sergėti savo užrašų knygutes. Tuo būdu išėina didelis jų skaičius, daras Valstybei bereikalingas išlaidas. Tam išvengti dalių vadai privalo išaiškinti kareiviams reikalingumą branginti užrašų knygutes, o pražudžius bausti, išskaitant iš algos knygutės vertę (1 auks.); pinigų siųsti Generalinio Štabo Literatūros skyriui. (J. k. 9 Nr.)

Nustatoma orlaiviams ženklai:

Apatinėje sparnų pusėje baltas Vyties kryžius. Kryžius piešiamas skersai sparnų. Jei orlaivio sparnai šviesios spalvos, tai išoriniai kryžiaus kraštai apvardžiojami siaura juoda juostele. Orlaivio uodegos apatinė pusė balta. Posukio vairo abėjose pusėse ir-gi baltas Vyties kryžius.

(J. k. 60 Nr.)

Redakcijai atsiųsti raštai.

Kalavijas, 6 p. K. Margio pulko (hektografuotas karių laikraštis. 1 Nr.)

Redakcijos atsakymai.

Vyr. puskar. J. Šinkūnui. Gali.

Kareiviu F. Lu—kiui, Jei Tamstos viršininkas leis, tai galima. Pasį ir reikia kreiptis.

Pranui Germanavičiui. Kreipkis, Tamsta, pas savo viršininką.

Vyr. pusk. J. Šinkūnui. Gali. Krelptis pas apskrities žemės ūkio įgaliotini.

Pu—niui. Karo Mokykla egzaminų iš gimnazijos kurso nedaro. Jeigu Tamsta turi IV klasių gimnazijos mokslo, tai lengvai gali išlaikyti egzaminus iš jų prie kurios nors gimnazijos, o paskui gavęs paliudymą stoti Karo Mokyklon. Kada bus priimama į Karo Mokyklą dar nežinia. Apie tai bus savo laiku paskelbta.

R s t j n. P—ui ir Viršilai M. Negalima.

Ekonominės Karių Bendrovės Valdyba šaukia visuotiną B-vės narių **SUSIRINKIMĄ**

1921 m. balandžio mėn. 9 dieną 17 val.
Generalinio Štabo raštinėje.

Teofilė Bernatavičiūtė Radžukevičienė ieško savo brolio Aleksandro Bernatavičiaus, paeinančio iš Vilniaus apskr., Paužuolės sodžiaus, Nočios parapijos. Prašoma atsilipti „Kario“ Redakcijon, kame yra jam Bernatavičiūtės laiškas.

Pulkų ir atskirų kariuomenės dalių **KULTŪROS** ir **ŠVIETIMO KOMISIJOMS**, kurios iki šiol dar nėra prisiuntę Generalio Štabo Literatūros Skyriaus Švietimo Daliai žinių apie Kult. ir Šviet. Komisijos sąstatą ir jos darbą, prašoma tai padaryti tuojau, nes kitaip Literatūros Skyrius netvirtins Jūsų reikalavimo asignuoti pinigų švietimo reikalams.

Švietimo Dalis.

SKELBIMAS.

Pranešama visų karių žiniai, kad nuo kovo m. 2 dienos pradėjo veikti **EKONOMINĖS KARIŲ BENDROVĖS KRAUTUVĖ**—Laisvės Aleja, 23 (Karių Klube).
Valdyba.

Kultūros ir Švietimo Komisijų prašome kuo greičiausiai pranešti, kiek bus reikalinga futbolų, faustbolų ir kitų sporto įrankių ateinančiam vasaros sezonui.
Švietimo Dalis.

Kareivių Krautuvių Vedėjams žinotina!

Generalio Štabo Literatūros Skyriuje yra parengta daug gražiai spaudintų laiškų kareiviams gan pigia kaina. Krautuvių Vedėjų prašoma pasirūpinti jų įsigyti.
Švietimo Dalis.

Visur reikalaukit arba patys išsirašykit
PAVEIKSLUOTĄ LAIKRAŠTĮ

ATSPINDŽIAI

Juose paveikslais nušviečiama:

- 1) armijos gyvenimas ir veikimas,
- 2) svarbesni Valstybės gyvenimo atsitikimai,
- 3) Lietuvos ir kitų kraštų gamta.

Be to, ten rasit ir geresnių dailės raštų.

KAINA: metams (12 Nr.) 35 auks., vienam numeriui 4 auks.

ADRESAS: Kaunas, Generalis Štabas, „ATSPINDŽIŲ“ Administracijai.

Dar galima užsakyti
1921 metams

„KARI“

Jis nušviečia mūsų armijos gyvenimą ir darbuotę.

Jis duoda daug naudingų patarimų kariuomenės reikaluose.

Jis suteikia žinių apie kitų valstybių armijas.

Jis parodo mūsų priešų karines pajėgas ir ieško kelių joms nugalėti.

Jis neša kareiviams mokslą, duoda jiems dailės raštų.

Todel kiekvienas pilietis, kovojas dėl Lietuvos nepriklausomybės, privalo skaityti „KARI“.

Leidžia G. Št. Literatūros skyrius.

Redaguoja Periodinių raštų Redakcija.

Lietuvos Valstybės spaustuvė. Kaunas, Totorių gatvė Nr. 14.